

پیش‌ها و پانچ‌ها

پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر منصوب‌ها شیخ محمد صالح المنجد حفظه الله تعالى

موضوع:

۱. عقاید؛ شناخت خلفاء خداوند؛ پیامبر خاتم؛ یاران و همسران پیامبر خاتم
۲. عقاید؛ شناخت خلفاء خداوند؛ عترت و اهل بیت پیامبر خاتم

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

پرسش

نویسنده: علی

تاریخ: ۱۳۹۴/۱۱/۲

چرا حضرت علی قاتلان عثمان را محاکمه نکرد؟

پاسخ

تاریخ: ۱۳۹۴/۱۱/۹

قاتلان عثمان تفصیلاً برای علی شناخته شده نبودند تا آنان را مجازات کند و اجمالاً نیز بیشتر مهاجران و انصار از اصحاب رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم متهم به مشارکت مستقیم یا غیر مستقیم در قتل او بودند؛ تا جایی که از ابو سعید خدری نقل شده است که هشتصد نفر از آنان را در قتل او حاضر می‌دانست^۱ و از هاشم بن عتبة بن اَبی وقاص نقل شده است که در معرّفی قاتلان او می‌گفت: «إِنَّمَا قَتَلَهُ أَصْحَابُ مُحَمَّدٍ وَأَبْنَاءُ أَصْحَابِهِ وَقُرَّاءُ النَّاسِ حِينَ أَحْدَثَ الْأَحْدَاثَ وَخَالَفَ حُكْمَ الْكِتَابِ»^۲؛ «جز این نیست که اصحاب محمد و فرزندان اصحابش و قاریان مردم او را کشتند، هنگامی که بدعت‌ها بر ساخت و با حکم قرآن به مخالفت پرداخت». به علاوه صدها نفر از مسلمانان خشمگین که به دعوت برخی صحابه و تابعین از شهرهای مختلف خصوصاً کوفه و مصر به مدینه آمده بودند، در قتل او مشارکت داشتند^۳ و روشن است که محاکمه‌ی همه‌ی این شمار کثیر برای علی مقدور نبود و موجب فتنه می‌شد، در حالی که خداوند فرموده است: ﴿لَا يَكْلَفُ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا﴾^۴؛ «خداوند کسی را جز به اندازه‌ی توانایی‌اش تکلیف نمی‌کند» و فرموده است: ﴿وَالْفِتْنَةُ أَشَدُّ مِنَ الْقَتْلِ﴾^۵؛ «و فتنه بدتر از قتل است».

۱. تاریخ المدینة لابن شبة، ج ۴، ص ۱۱۷۵

۲. وقعة صفین لابن مزاحم، ص ۳۵۴؛ تاریخ الطبری، ج ۴، ص ۳۰

۳. نگاه کنید به: الإمامة والسیاسة لابن قتیبة، ج ۱، ص ۴۰.

۴. البقرة / ۲۸۶

۵. البقرة / ۱۹۱

برای درک دشواری این کار برای علی کافی است بدانید که عایشه همسر رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم و مادر مؤمنان، یکی از متهمان اصلی مشارکت در قتل عثمان بود که در مکه مردم را بر ضد او تحریک می کرد و صریحاً به قتل او فتوا می داد و می گفت: «اقتُلُوا نَعْتَلًا فَقَدْ كَفَرَ»؛ «نعتل را بکشید؛ چراکه کافر شده است»^۱ و متهم دیگر طلحه بود که دشمن ترین صحابی با عثمان محسوب می شد، تا جایی که پس از محاصره آب را به روی او بست^۲. به همین دلیل، مروان بن حکم منشی عثمان، او را در جنگ جمل با تیری کشت و مدعی شد که انتقام عثمان را گرفته است^۳. با این وصف، می توان گفت که علی در جنگ جمل، عملاً با قاتلان عثمان جنگید و بسیاری از آنان را به سزای عمل شان رسانید، هر چند بسیاری نیز از دست او گریختند و در شهرها پراکنده گردیدند. از اینجا دانسته می شود که علی در اقامه ی حدود خداوند هیچ تقصیری نکرد و اگر حدی را اقامه نداشت، به سبب ناتوانی از اقامه ی آن در اثر فقدان یاران کافی، بیم فتنه و ممانعت ظالمان بود و این حقیقتی است که درباره ی آن اختلافی وجود ندارد.

بایکة اطلاع بر سنیان یافتہ منصور ہاشمی خراسانی
 جین ایچکوفہ پرنسٹن

۱. نگاه کنید به: الإمامة والسياسة لابن قتيبة، ج ۱، ص ۵۱؛ تاریخ الطبري، ج ۳، ص ۴۷۷؛ الفتوح لابن أعمش، ج ۲، ص ۴۳۷؛ تجارب الأمم لابن مسكويه، ج ۱، ص ۴۶۹؛ الكامل في التاريخ لابن الأثير، ج ۳، ص ۲۰۶.
۲. تاریخ المدینة لابن شبة، ج ۴، ص ۱۱۶۹؛ المعارف لابن قتيبة، ص ۲۲۸.
۳. تاریخ اليعقوبي، ج ۲، ص ۱۸۲؛ المستدرک علی الصحیحین للحاکم، ج ۳، ص ۳۷۰؛ الإستیعاب فی معرفة الأصحاب لابن عبد البر، ج ۲، ص ۷۶۶؛ أسد الغابة لابن الأثير، ج ۳، ص ۶۰؛ الوافي بالوفيات للصفدي، ج ۱۶، ص ۲۷۲.